

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1CdoGp/2/2017
Identifikačné číslo spisu: 2208202391
Dátum vydania rozhodnutia: 22.08.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2208202391.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej Sociálnej poisťovne so sídlom v Bratislave, pobočka Dunajská Streda, so sídlom v Dunajskej Strede, Galantská cesta 693/5, IČO: 30 807 484, proti povinnému Z. zomr. XX. B. XXXX, naposledy bývajúcemu v J., o vymoženie 334,59 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde v Dunajskej Strede pod sp. zn. 8 Er 188/2008, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu v Dunajskej Strede z 11. októbra 2016, č. k. 8 Er 188/2008-66, takto

rozhodol:

I. Dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky o d m i e t a.

II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 11. októbra 2016, č. k. 8 Er 188/2008-66 rozhodol tak, že súdnemu exekútorovi náhradu trov exekúcie nepriznal. Vychádzal z toho, že súd prvej inštancie dňa 4. apríla 2011 vydal uznesenie č. k. 8 Er 188/2008-21, ktorým exekúciu vedenú proti povinnému, ktorý dňa XX. B. XXXX zomrel, vyhlásil za neprípustnú a konanie zastavil. Zároveň oprávnenej uložil povinnosť zaplatiť súdnemu exekútorovi T. náhradu trov exekúcie vo výške 113,50 € do troch dní od právoplatnosti uznesenia. Nakoľko predmetné uznesenie vydala vyššia súdna úradníčka, na odvolanie súdneho exekútora súd prvej inštancie súdnemu exekútorovi náhradu trov konania nepriznal. Pri rozhodovaní o zastavení exekúcie vychádzal zo skutočnosti, že spôsobilosť povinného byť účastníkom exekučného konania v zmysle ustanovenia § 7 Občianskeho zákonníka zanikla dňom smrti, ako aj zo skutočnosti, že vymáhaná povinnosť neprešla a ani neprejde na právneho nástupcu povinného, a preto podľa § 57 ods. 1 písm. g/ Exekučného poriadku vyhlásil exekúciu za neprípustnú a exekúciu voči povinnému zastavil. Súd pri rozhodovaní o povinnosti nahradiť trovy exekúcie zistil, že nie je možné uložiť povinnosť nahradiť trovy exekúcie oprávnenej, a to z dôvodu absencie zákonných dôvodov predpokladaných v § 203 Exekučného poriadku. V danej exekučnej veci zastavenie exekučného konania procesne nezavinila oprávnená a dôvodom na zastavenie exekučného konania nebol ani nedostatok majetku povinného, nepostačujúceho ani na úhradu trov exekúcie. Pri

rozhodovaní o trovách exekúcie bolo rozhodujúce, že bezprostredným dôvodom zastavenia exekúcie bola strata procesnej subjektivity povinného počas trvania exekučného konania. Keďže oprávnená zastavenie exekúcie nezavinila, pretože povinný zomrel počas exekúcie, hoci ako nemajetný, nemožno súdnemu exekútorovi priznať náhradu trov exekúcie proti oprávnenej. Ďalej súd prvej inštancie poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), sp. zn. IV. ÚS 27/2008 zo dňa 24. januára 2008, v zmysle ktorého samotná skutočnosť, že nastane stav, keď nebudú uspokojené všetky nároky exekútora pri výkone exekúcie, nemusí viesť k protiústavným dôsledkom, keď riziko, ktoré exekútor nesie, je odôvodnené a do značnej miery kompenzované jeho v podstate monopolným postavením pri výkone exekúcie. Ústavný súd v tejto súvislosti odkázal aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) v prípade Van der Mussele proti Belgicku z 23. novembra 1983.

2. Na podnet súdneho exekútora T. proti tomuto uzneseniu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“ alebo „GP“) v zmysle § 458 CSP dovolanie generálneho prokurátora (ďalej len „dovolanie GP“) z dôvodu, že podľa jeho názoru predmetným uznesením bolo porušené právo žalobcu na spravodlivý proces, pričom potreba zrušiť toto rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. Poukázal na článok 16 ods. 3 Základných princípov Civilného sporového poriadku, podľa ktorého v konaní o opravnom prostriedku a v ďalšom konaní nemôže byť rozhodnuté nepriaznivejšie pre stranu, ktorá opravný prostriedok uplatnila. Súdnym exekútor podal odvolanie proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom z dôvodu, že žiadal priznať vyššie trovy exekúcie, pričom súd konajúci o opravnom prostriedku mu nepriznal žiadne trovy exekúcie. Súdnym exekútor teda na základe opravného prostriedku dopadol nepriaznivejšie v porovnaní so stavom založeným pôvodným rozhodnutím. Postupom súdu došlo k porušeniu zákazu restitutionis in peius, ktorou sa spravujú konania o opravných prostriedkoch v civilnom procese. Konanie o opravnom prostriedku je vždy návrhovým konaním. Z toho vyplýva zásada, že podanie opravného prostriedku nemôže pre podávateľa predstavovať zhoršenie jeho situácie. Ďalej dôvodil, že tak ako mimoriadne dovolanie podľa Občianskeho súdneho poriadku, aj dovolanie generálneho prokurátora podľa Civilného sporového poriadku je subsidiárnym mimoriadnym opravným prostriedkom. Je prípustné iba za predpokladu, že strana nemôže dosiahnuť ochranu práv inými právnymi prostriedkami, najmä inými prípustnými opravnými prostriedkami. Podmienka subsidiarity je splnená, nakoľko povinný nemá k dispozícii iný prostriedok nápravy. Odvolanie proti uzneseniu exekučného súdu nie je v danom prípade prípustné. Pokiaľ ide o princíp proporcionality, tak podanie odvolania spôsobilo zhoršenie právnej situácie odvolateľa, teda stratu pohľadávky už raz priznanej súdom. Potreba nápravy preto prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia a nad princípom právnej istoty. Z uvedeného vyplýva, že princíp proporcionality je dodržaný a dovolanie generálneho prokurátora je v zmysle ustanovenia § 458 CSP prípustné. Navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3. Oprávnená sa k dovolaniu generálneho prokurátora písomne nevyjadрила.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie GP podal oprávnený subjekt, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné.

5. Vzhľadom na skutočnosť, že novelou Exekučného poriadku vykonanou zákonom č. 2/2017 Z.z. nadobudlo dňa 1. apríla 2017 účinnosť ustanovenie § 202 ods. 4 Exekučného poriadku, podľa ktorého dovolanie ani dovolanie generálneho prokurátora proti uzneseniu vydanému v exekučnom konaní nie je prípustné, dovolací súd sa v prvom rade zaoberal otázkou, či má posudzovať prípustnosť dovolania podľa novelizovanej právnej úpravy alebo podľa právneho stavu platného do 31. marca 2017. Zákon č. 2/2017 Z.z. síce k úpravám účinným od 1. apríla 2017 v prechodnom ustanovení § 243h ods. 1 veta prvá stanovil, že ak v § 243i až 243k neustanovuje inak, exekučné konania začaté pred 1. aprílom 2017 sa dokončia podľa predpisov účinných do 31. marca 2017, no vo vzťahu k opravným konaniam, teda ani k dovolaciemu konaniu, neurčil žiadne pravidlo.

6. V preskúmvanej veci bolo dovolacie konanie začaté podaním dovolania GP 12. decembra 2017, teda za účinnosti novej právnej úpravy. Ak by sa prípustnosť dovolania GP posudzovala podľa nej, bolo by bez ďalšieho neprípustné. Vzhľadom na povinnosť ústavne konformného výkladu pri riešení tejto otázky, a teda vzhľadom na rešpektovanie ústavných princípov dôvery v platné právo a legitímneho očakávania ako aj dôvery v správnosť aktov orgánov verejnej moci, vrátane v nich obsiahnutého poučenia o možnosti opravných prostriedkov, považoval dovolací súd za správne, aby sa prípustnosť dovolania GP posudzovala podľa právnej úpravy platnej v čase vydania dovolaním GP napadnutého rozhodnutia.

7. Keďže dovolaním GP napadnuté rozhodnutie bolo vydané dňa 11. októbra 2016, posudzoval dovolací súd prípustnosť dovolania GP podľa právnej úpravy platnej v tomto čase, teda podľa ustanovení Exekučného poriadku v znení do 31. marca 2017 a podľa príslušných ustanovení CSP.

8. Podľa § 458 ods. 1 CSP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

9. Podľa § 458 ods. 2 CSP dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevažuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

10. ESĽP vo svojich rozsudkoch vychádza zo zásady, že súdne rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízií mimo odvolacieho konania, najmä nie prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu (štátneho úradníka) a zároveň mimo odvolacieho konania. ESĽP konštantne zastáva názor o porušení práva na spravodlivý súdny proces vtedy, keď k zrušeniu právoplatného rozhodnutia súdu došlo na základe mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý nebol dostupný účastníkom konania, ale len generálnemu prokurátorovi, ktorý mal, čo sa týka aplikácie tohto inštitútu voľnú úvahu (rozsudok ESĽP vo veci Brumarescu proti Rumunsku, sťažnosť č. 28342/95, rozsudok zo dňa 28. októbra 1999). Z judikatúry ESĽP ďalej vyplýva, že prieskum právoplatných súdnych rozhodnutí musí rešpektovať princíp právnej istoty, keď konečné rozsudky by mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté, zrušené môžu byť iba za účelom nápravy fundamentálnych chýb (rozsudok ESĽP vo veci Tishkevich proti Rusku, sťažnosť č. 2202/05, rozsudok zo dňa 4. decembra 2008). Fundamentálne pochybenie, ktoré opodstatňuje zrušenie rozhodnutia, môže podľa názoru ESĽP predstavovať napríklad omyl v právomoci, vážne porušenie súdneho procesu alebo zneužitie právomoci (rozsudok vo veci Luchkina proti Rusku, sťažnosť č. 3548/04, rozsudok zo dňa 10. apríla 2008). Mimoriadny prieskum by ale nemal byť „skrytým odvolaním“ a možnosť dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom na uskutočnenie takého prieskumu (rozsudok vo veci Cornif proti Rumunsku, sťažnosť č. 42872/02, rozsudok zo dňa 11. januára 2007).

11. V danom prípade generálny prokurátor namieta vecnú nesprávnosť rozhodnutia súdu o trovách exekúcie, a to že v konaní o opravnom prostriedku súdneho exekútora bolo rozhodnuté pre neho nepriaznivejšie (rozpor s čl. 16 ods. 3 CSP).

12. Posúdenie prípustnosti dovolania generálneho prokurátora patrí výlučne do právomoci najvyššieho súdu. Aj za predpokladu, že by okolnosti uvádzané generálnym prokurátorom vyznievali v niektorom prípade v prospech ochrany práv, ktorú nemožno v čase podania dovolania dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, a prípadne aj naznačovali, že napadnuté rozhodnutie zasiahlo do práva na spravodlivý proces alebo trpí vadami majúcimi za následok závažné porušenie práva, je vždy v právomoci najvyššieho súdu posúdiť podľa osobitných okolností daného prípadu splnenie posledného predpokladu prípustnosti dovolania vyjadreného v § 458 ods. 2 CSP („a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevažuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty), t. j. uvážiť, či so zreteľom na individuálne okolnosti toho ktorého prípadu sú dané výnimočné dôvody na to, aby princíp právnej istoty

ustúpil požiadavke vecnej správnosti a zákonnosti rozhodnutia súdu. Táto úvaha dovolacieho súdu však nemôže byť založená na jeho ľubovôli. Na druhej strane sa ale táto úvaha dovolacieho súdu nemôže riadiť premisou, že v prípade každého vecne nesprávneho rozhodnutia je vždy daný dôvod na jeho zrušenie. V opačnom prípade, ak by záujem na zrušení dovolaním napadnutého rozhodnutia zakladala vždy už len sama skutočnosť, že naozaj došlo k vytyčkanej nesprávosti, by dovolanie generálneho prokurátora vykazovalo zreteľné znaky „skrytého odvolania“, teda opravného prostriedku, ktorý judikatúra EŠLP označuje za neprípustný.

13. Dovolací súd v danom prípade pri úvahe v zmysle § 458 ods. 2 CSP prihliadol na účel a zmysel ustanovení Civilného sporového poriadku, ktoré zohľadňujúc určitú stránku konania alebo jeho predmet vylúčením prípustnosti dovolania uprednostňujú princíp právnej istoty pred požiadavkou správnosti alebo spravodlivosti súdnych rozhodnutí. Dovolací súd pri tom zastával názor, že pokiaľ zákonodarca úpravou niektorých prípadov (ne)prípustnosti dovolania (mimoriadneho opravného prostriedku procesnej strany) favorizoval princíp právnej istoty, o to viac sa musí tento princíp ako preferenčný uplatniť v prípade dovolania generálneho prokurátora (teda toho, kto nie je procesnou stranou). Dovolací súd ustanovenia Civilného sporového poriadku, z ktorých vyplýva neprípustnosť dovolania, priamo neaplikoval, v individuálnych okolnostiach daného prípadu ich mal na zreteli len ako podklad pre svoju úvahu (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 CdoGp 2/2016).

14. Za účelom bližšieho vysvetlenia podstaty svojej úvahy dovolací súd poukazuje na § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (trovy exekúcie sú v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považované za trovy konania (3 Cdo 170/2009, 6 Cdo 80/2010, 6 Cdo 4/2011, 5 Cdo 170/2011, 3 Cdo 114/2014)). Obdobne dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 422 CSP, ktoré na základe zásady racione valoris vyjadruje tzv. majetkový cenzus a upravuje (ne)prípustnosť dovolania v tzv. bagateľných veciach. Dovolací súd uzatvára, že pokiaľ zákony s týmto ustanoveniami vyjadruje prevahu princípu právnej istoty nad požiadavkou zákonnosti rozhodnutí v prípade podania dovolania, o to viac treba pripísať dominantný význam princípu právnej istoty vtedy, keď je v obdobných prípadoch podané dovolanie GP.

15. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nezodpovedá záverom vyjadreným v doterajšej, vyššie uvedenej judikatúre EŠLP a ústavného súdu, aby bol na podklade dovolania GP uskutočnený mimoriadny prieskum vecnej správnosti právneho posúdenia vyjadreného v uznesení exekučného súdu o trovách exekúcie vyčíslených (tzv. bagateľnou) sumou 334,59 €, ktorá suma je podstatne nižšia ako je hranica prípustnosti dovolania v konaniach o peňažnom plnení podľa § 422 CSP.

16. Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v individuálnych okolnostiach predmetného prípadu potreba zrušiť generálnym prokurátorom napadnuté rozhodnutie v záujme toho, kto v exekučnom konaní vystupoval v procesnom postavení súdneho exekútora, nemá prevahu nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti tohto rozhodnutia a neprevyšuje princíp právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

17. Z uvedených dôvodov preto najvyšší súd dovolanie generálneho prokurátora podľa § 464 CSP a § 447 písm. c/ CSP odmietol.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní GP neodôvodňuje (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.